

ΚΡΗΤΙΚΗ ΨΑΛΜΩΔΙΑ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ *

Ἐν τῇ Δύσει δὲν ἐνέσκηψεν ἡ βαρβαρικὴ συμφορὰ καὶ ἡ Μουσικὴ ἔθθασεν ἐν τῇ ἀκμῇ της. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ δύμως τὸ περιβάλλον ἦτο ἀνελεύθερον, ἀνενικῶν ποιητικῶν, ἥτο πνιγνηδὸν καθ' ὅλα καὶ συνεπῶς ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς βυζαντιακῆς μελῳδίας διεφθάρον, ἔχαθόν καὶ δὲν ἥδυνατο νὰ παρακολουθίσῃ τὸν πρόοδον τῆς Εὐωπαϊκῆς· ἀλλὰ νέον ἐπενόσαν οἱ ιεροψάλται· εἶδος μελῳδίας μονοφώνου καθ' δύμοιωσιν τῆς ἀποτροπαίου ἑκείνης πονηρᾶς ἐποχῆς. Φαίνεται δὲ τὸ πόρος ἀλλήλους ἐρίζοντες οἱ τότε ιεροψάλται προσεπάθουν κάτι νὰ κατορθώσωσιν, δὲ ἐν ἐτεῖ 1816 ἐπενοήθη τὸ καὶ νῦν ἔτι ιδχύνον σύντομα τῆς ιερᾶς δινῳδίας. Οἱ εὑρέται εἶνε ὁ Χρύσανθος ὁ ὑστερον προχειρισθεὶς ἀρχιεπίσκοπος Δυρραχίου, ὁ Χουρμούζης, καὶ ὁ πρωτοψάλτης Γρηγόριος, ἀδαεῖς τῆς πρὸ τῆς ἀλώσεως ιερᾶς μας μουσικῆς, οἵτινες παρέδωκαν ἡμῖν τὸ ἀμεσον κράμα εἰς τὸ δόπιον διακρίνονται τὸ διατονικὸν τῶν Τούρκων, τὸ ἐναρμόνιον τῶν Περσῶν καὶ τὸ χρωματικὸν τῶν Ἀράβων. Τὸ χείριστον δὲ διτὶ ἀισιδός τις τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σουλτάνου Πέτρος Λαμπαδάριος ἐκ Πελοποννήσου ἐμελοποίησεν ἀπασάν σχεδὸν τὸν συγῆθον ἐνιαύσιον ἐκκλησιαστικὸν ἀκόλουθιαν. Πάντα ταῦτα ἴστορεῖ ὁ μελετήσας τὸ ζητηματοτεχνικὸν τῆς Τζέτζης δύτις ἀποφαίνεται διτὶ ἡ νῦν ιερᾶ μουσικὴ εἶνε ἐκ τῶν ἀδιορθωτῶν ἐκ φύσεος καὶ ἐκ καταβολῆς, συνεπῶς προτείνει τὸν πρόσθια καθαίρεσιν τοῦ ιδχύνοντος βαρβαρικοῦ συστήματος, τὴν ἀθρόαν εἰσαγωγὴν τῆς παναρμονίου φόντις τῆς ἑθνικῆς τῶν πρώτων αἰώνων, πτις ζῆτι εἰσέτι ἐν τοῖς σφραγένοις χειρογράφοις. Οἱ νεκροὶ ἀνίστανται; Ἐρωτῶμεν. Ἡ βυζαντικὴ ψαλμῳδία εἶνε ἀθάνατος ὡς ἡ Ἑλληνικὴ γλυπτικὴ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ;

Οἱ Βυζαντινοί, ὡς ἀποδεικνύουσι σφραγίμεναι τινὲς τοιχογραφίαι, είχον ἀρχίσει κάποιαν ἀναγένυσθν τῆς ἀγιογραφίας, ἀλλ' ἀνεκόπτη ἐνεκατῆς τούρης δουλείας καὶ ἡ Ἐδευθέρα Ἰταλία τὴν παρηκολούθησε καὶ ἔφερε τὴν ἀληθῆ ἀναγέννησιν τῆς ζωγραφικῆς.

Ἄν ἡ βυζαντικὴ ζωὴ ἐξηκολούθει, ἡ ιερᾶ ψαλμῳδία δεν θὰ ἥτο ὡς εἶνε τὸν σῆμερον, οἱ ἄνθρωποι θὰ τὴν ἔφερον εἰς τελείαν τέχνην ἡ θὰ παρηκολούθουν τὸν πρόοδον της. Καὶ ὡς ἔρχισαν νὰ ἀποστρέψωνται τὴν ἀτεχνον

* Τέλος.

**) Ἐν σελίδῃ 76 στιχ. 18—20, στήλῃ δευτέρᾳ ἀρτὶ: ἴδια κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, χρονοῦν διὰ τὴν Ἐπιάνησον ἐνεκα τῆς ἀκμῆς τῶν γραμμάτων, ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἐως τὸν αἰῶνα καθ' ὅν ἡκμαζεν ἡλ. γὰ ἀγαγνωσθῇ οὕτω: ἴδια κατὰ τὸν δέκατον ἐνεκα τῆς ἀκμῆς τῶν γραμμάτων, ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, εἰς τὸν αἰῶνα καθ' ὅν ἡκμαζεν ὁ πολὺς Μάντζαρος κτλ.

ξηρὰν ἀγιογραφίαν, οὔτω θὰ ἐνεθουσιάζοντο ἀπὸ τὴν θαυμαστὴν πρόοδον τῆς μουσικῆς καὶ διὰ ταύτης θὰ ἐδόξαζον καὶ θὰ ὑμνολόγουν τὸν Ὑψιθόν.

Νομίζουμεν δὲτι εἰς τὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκεται τὴν σῆμερον ἡ μουσικὴ ἐν Εὐρώπῃ πρέπει εἰδικὴ ἐπιτροπὴ νὰ λάβῃ ἐπισθμὸν ἐντολὴν νὰ μελετήσῃ δεόντως τὴν λεγομένην καὶ ποτὶ καὶ νῦν ψαλμῳδίαν, τὰ σφραγίμενα χειρογράφα τῶν πρώτων αἰώνων, τὰ πρὸ τῆς ἀλώσεως ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τὴν ἀλώσιν. Καὶ αἱ μελῳδίαι ἐκεῖναι αἵτινες ἐγκριθήσονται ὡς ἔθνικαι καὶ νὰ εἶνε ἡ βάσις τῆς νέας Ἑλληνικῆς ψαλμῳδίας.

Εἰς τὴν ἀρμόνιδιν τῶν Ἑλληνικῶν τούτων μελῳδιῶν νὰ προσπαθήσουν οἱ μουσικοδιδάσκαλοι, διὰ νὰ μὴ νοθευθῇ ὁ χαρακτὴρ τῆς μελῳδίας, νὰ υποτάσσουν τὴν ἀρμονίαν εἰς τὴν μελῳδίαν καὶ δχι τὴν τελευταίαν εἰς τὴν πρώτην. Οἱ δειμύνηστος μουσικοδιδάσκαλος Ἐδουάρδος Λαμπελέτ κατώρθωσε τὴν ἀρμόνιδιν τῶν ἔχοντες ἐκκλησιαστικῶν μελῳδιῶν καὶ συνέθεσεν ὀλόκληρον λειτουργίαν διὰ τέσσαρας φωνάς, ἔργον τὸ δόπιον δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ’ ὄψιν.

Τὸ κυριωτέρον εἶνε νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὁ μουσικογρός ἵνα μελοποίησῃ τὰς ἀκολουθίας, διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ πλεῖστη σύντομον χρόνων ἀθάνατον ψαλμῳδίαν, διότι πρὸ παντὸς πρέπει νὰ μὴ λησμονήσωμεν δὲτι δχα τὰ ιερὰ περιβάλλονται απὸ ποιῶν ψυλῆν. Κ' ἡ μουσικὴ ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ποίησιν της, τὴν ποιητικὴν της. Η μουσικὴ δεν εἶνε μόνον διὰ νὰ ἰκανοποιῇ τὴν ἀκον, ἀλλὰ νὰ συγκινῇ τὴν καρδίαν καὶ νὰ ψύχην τὴν ψυχήν συνάμα εἰς ιδανικούς κόδημους.

"Ἀλλοτε ἐνομίζετο δὲτι τὸ ἔργον τῆς μουσικῆς ἦτο νὰ ἰκανοποιῇ τὰ ὄτα, ἀλλὰ τὴν σῆμερον πρέπει νὰ ἰκανοποιῇ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διάνοιαν. Διὰ τοῦτο ὁ πολὺς Fétis εἶπεν δὲτι ἡ βάσις τῆς μουσικῆς εἶνε ἡ ἀληθεία καὶ ἐπιλέγει ἐπειτα: Or il est évident que la vérité ne s'adresse point à l'oreille, l'esprit seul en joue it".

Ἐίνε καίρος, νομίζουμεν, εἰς ἀπάδας τὰς ἐκκλησίας νὰ ὑμνῆται ὁ Θεὸς μὲ ἀληθινὴν ἑθνικὴν ψαλμῳδίαν ἐπὶ τῇ βάσει δύμως τῆς πολυφωνίας καὶ τῆς ἀντιστίξεως (contrappunto) καὶ τεθῇ οὕτω ἡ βάσις Ἑλληνικῆς ιερᾶς μουσικῆς ὡς ἡ σῆμερινή τέχνη ἀπατῆ, καὶ νὰ περιέχῃ καὶ τὴν ποίησιν της πτις μόνη ἔχει τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν νὰ εὐχαριστῇ τὴν καρδίαν μας, τὴν διάνοιαν μας καὶ νὰ μᾶς συνδέῃ μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ μας. Μουσικὴ τοιαύτη ἀπομονώνει τὸ πνεῦμα τοῦ ἐκκλησιαστικού μέσου ἀπὸ τὸν κόδημον τοῦτον καὶ τὸ συνενώνει μὲ τὸ θεῖον, ἐμπνέει τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλαστίον, ὑπεν-

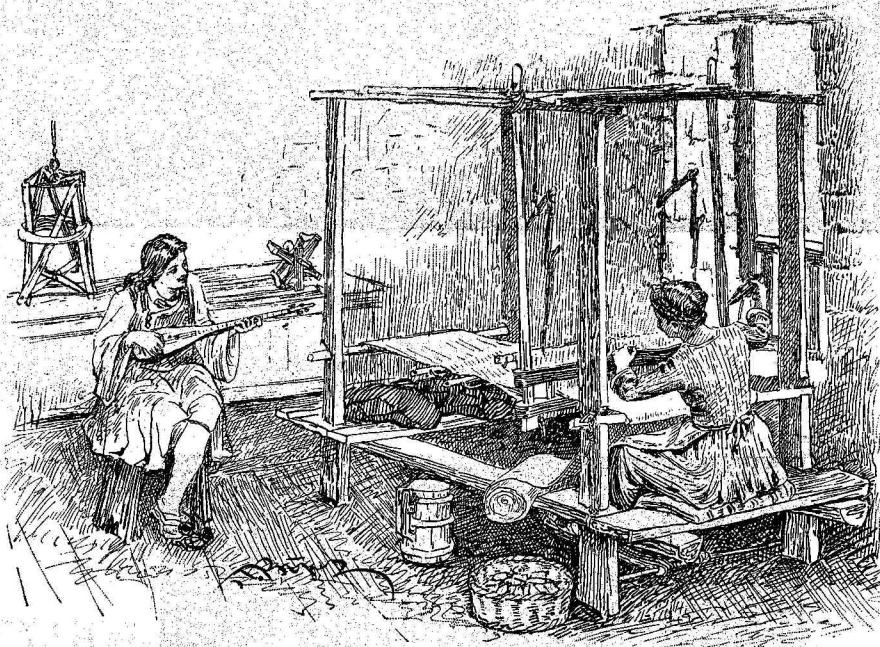
θυμίζει τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου, δίδει ἐλπίδας τῆς ἀθανασίας καὶ οὕτω ἡμερώνει κατά τι τὰς ἀγορὰς διαθέσεις, αἱ δόποιαι ἔμφωλεύουσιν εἰς τὰς μοχθηράς καρδιας τινῶν.

Ἡ μουσικὴ δὲν ὅμοιάζει πρὸς τὰς ἄλλας ωραίας τέχνας λ. χ. διὰ τῆς συμίλης δίδεται ἡ ζωὴ εἰς τὰ μάρμαρα, διὰ τῶν χρωμάτων ἀναπαριστάνεται ἡ φύσις καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα. Ἡ μουσικὴ δύμας σχετίζεται πρὸς τὴν ψυχὴν, πρέπει νὰ τὴν αἰσθάνεται τις. Δὲν ἐπιδρᾷ μόνον ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' εἶναι ὡς ἀπόρροια αὐ-

τῆς, εἶναι ἑκδήλωσις τῆς ψυχικῆς καταστάσεως. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος πολὺ συντείνει εἰς τὴν αἰσθηματικότητα τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὸ νὰ ἔχῃ ἔξωκειωμένον ὄφθαλμὸν πρὸς διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ωραίου καὶ νὰ αἰσθάνεται καὶ καλλιεργεῖ ἐμπνευσμένην καὶ ἔντεχνον μουσικὴν.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ἐκ τῶν Ἑλλήνων περισσότερον αἰσθάνονται καὶ κατανοοῦσιν τὴν μουσικὴν οἱ Κερκυραῖοι.

Σ. ΔΕ - ΒΙΑΖΗΣ

Ἡ βασιλοπούλα

Σχέδιον Π. Ρούμπου.

★ ΑΠΟ ΤΑ «ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ» ★

Η ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ

Βασιλοπούλα ἀριμάτωνεν δλόχουνη φοεγάδα.
Βάζει πανιὰ μεταξωτά, κατάρτια φιλιτσένια,
Βάζει κι' ἀντενοκάταρτα χουσᾶ, μαλαμπατένια,
Βάζει καὶ ναύτες διαλεχτούς, ἀπάρθενα κοράσια.
Τοῦ Ρήγα γνιὸς τὴν κυνηγῷ μὲ δυό, μὲ τρεῖς φοεγάδες,
— Σουλτάνα, δός μου ἵνα φιλὶ καὶ πάρε μιὰ φοεγάδα
Θέλεις τὴν κόκκινη, ἐπαρε, θέλεις τὴν τσικμαδένια,
Θέλεις τὴν χονσοπράσινη, πούμαι ἀπ' ἀπός μου μέσα.
— Ωμορφος είσαι, Ρήγα γνιέ, μὰ ἀσχῆμα συντρυχάνεις,
— Εξω σ' τὸ Ἀρχιπέλαγο φιλὶ νὰ μοῦ ζητήσης.
— Ελα νὰ πολεμήσωμε, κι' ὅποιος νικήσῃ, ἀς πάρη!
Καὶ δίνει ὁ Θεός κ' ἡ Μοῖρά του καὶ σκλάβο τόνε πιάνει
Καὶ στὸ κουπὶ τὸν ἔβαλε, στὴν τσικμαδὰ φοεγάδα.
— Τράβα, τοῦ Ρήγα γνιέ, κουπὲ, ώστε νὰ βγῇ ἡ ψυ-
[χή σου!]
— Σουλτάνα, κάμε ψυχικὸ γιὰ ἓντα νηδὸ λεβέντη,
Καὶ σήμωσέ με ἀπ' τὸ κουπὶ, βάλε με στὸ τιμόνι.
— Τράβα, νὰ πᾶ ν' ἀράξωμε στῆς Πόλης τὰ μπονγάζια,
Νὰ πᾶν οἱ ναύτες γιὰ νερὸ κ' οἱ σκλάβοι γιὰ τὰ ἔνδα,
Καὶ νὰ χορτάσῃ ὁ νηδὸς φιλὶ, κ' ἡ κόση τὰ παιγνίδια...
(Ἐκ τῆς συλλογῆς "Ἄγιδος Θέρου").

ΤΟ ΧΩΜΑ

Μεσ' σ' ἀργαστῆρι τὸ τραγὸ τοῦ ξακουστοῦ τεχνίτη
Περήφανο ἔνα μάρμαρο τὴν συλλη καρτερεῖται
ξέρει πᾶς ἀπ' τὰ σπλάχνα τον θὰ βγῇ κάποια. Ἀφο-
καὶ ξέρει πᾶς στὴν δψι τῆς δ. κόσμος θὰ καρῇ. [διην]

·Εγὼ δύμως ποῦ δὲν καίσομαι μὲ τὴν καρὰ τοῦ κόσμου,
θωρῶν ψυχρὸς κι' ἀδιάφορος τὸ μάρμαρο, γιατὶ
ἄλλη για μένα εἰν' ἡ καρά, κι' ὁ πόθος δ. ίδικός μου
βαδίζει πάντα χαμηλά, πάντα στὴ γῆ πατεῖ.

·Εγὼ ἀγαπῶ κι' ἔγω ποῦδ τὸ ταπεινὸ τὸ χῶμα
ποῦ βγάζεις ἀπὸ τὰ σπλάχνα τον μ' ἀθώοτη ψυκή
τὸ δροσερὸ ἀρθολούλονδο μὲ μυρωδιὰ καὶ χρῶμα,
τὸ δέντρο τὸ πολύταρπο, τὸ βάτο τὸν τραχύ.

·Οση ζωὴ ἔχει μέσα του τὸ φύλλο ἡ καὶ τ' ἀγκάδι
δὲν θὰ τη βροῦς στ' ἀγάλματα τοῦ κόσμου δλα μαζῆ.
εἰν' ἔνα κέρο ἀπόρουνφο ποῦ μέρα-νύκτα πλάθει,
κι' εἶνε νεκρὸ τὸ μάρμαρο, ἐνφ τὸ χῶμα ζῆ.

·Οταν θὲ νῦρος' ἡ ώρα μου, (άχ! ἀς ἀργήσῃ ἀκόμα!)
μὴ μοῦ βαρύνης, μάρμαρο, τὸ θάνατό μου, μῆ!
θέλω τὸ χῶμα συντροφιά, τὸ ζωτανὸ τὸ χῶμα
νὰ γείνη χῶμα ζωτανὸ καὶ τ' ἀψυχο κορμί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ